

Tajuplnou dámu mokřadů můžete potkat i na zdejších rybnících

Vydra říční (*Lutra lutra* L.), čeled' lasicovití (Mustelidae), řád šelmy (Carnivora) • ČR: zvláště chráněný druh, kategorie silně ohrožený • Červený seznam ČR: druh zranitelný (vulnerable – VU) • Červený seznam IUCN: druh téměř ohrožený (near threatened – NT) • CITES (příloha I)

Typickým biotopem vydry v ČR jsou rybníky (foto: J. Roleček)

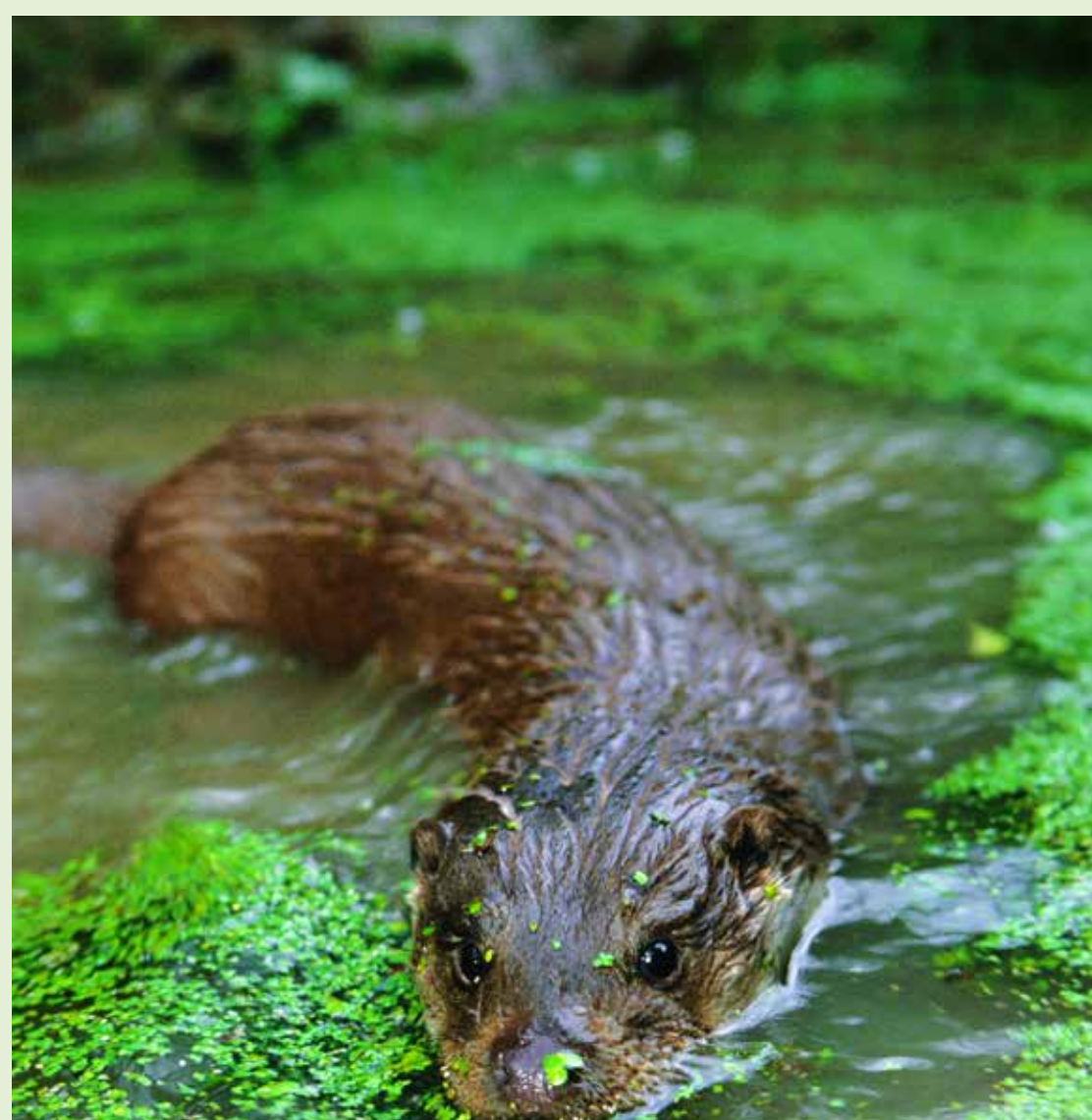

Zaujalo vás téma?

Vidět vydru na vlastní oči v přírodě se vzhledem k její noční aktivitě a plachosti málokomu poštěstí. Avšak vězte, že také v okolí Studeneckých rybníků se vydry vyskytují a zaslouží si naši pozornost a ochranu...

Vydra říční může dosahovat velikosti až 80 cm (bez ocasu) a hmotnosti až 12 kg. Patří do příbuzenstva kun, tchořů, norků, lasic a jezevce. Jedná se o semiakvatického živočicha, využívajícího částečně vodní a částečně suchozemské prostředí. Vydry obývají zejména mokřady a okolí vodních toků, jezer a rybníků.

Vydry jsou potravní oportunisté – relativní zastoupení druhů kořisti se mění podle jejich početnosti a zejména dostupnosti. Vydra zkonsumuje denně 0,5–1,5 kg potravy, což odpovídá cca 15 % její hmotnosti. Nejčastěji se živí rybami (75 %, v zimním období i více), dále obojživelníky, plazy, ptáky, savci, koryši a vodním hmyzem.

Oči, uši a nozdry v jedné rovině – přizpůsobení pobytu ve vodě (foto: M. Procházka)

Pro život ve vodě jsou vydry dokonale vybavené. Dokáží lovit i v kalné vodě a neprochladnou ani v největších mrazech.

- aerodynamický tvar těla a kuželovitý ocas ke kormidlování
- plovací blány na všech končetinách
- oči, uši a nozdry (uzavíratelné) v jedné rovině
- hmatové vousy na čenichu a na tlapách
- extrémně hustý kožich se vzduchovými kapsami mezi svazky chlupů
- pod vodou dokáží zdržet dech až na několik minut

Tři mláďata mlívá vydra spíše výjimečně (foto: J. Kormančík)

Jak to chodí u vyder

- každá má své teritorium, značí si ho trusem a výměšky podocasní žlázy
- scházejí se pouze na několik dní v době páření (samice jsou v říji každých cca 40 dní)
- 1–3 mláďata se rodí osrstěná, ale slepá, noru opouštějí poprvé ve svých 2–3 měsících v doprovodu matky
- samice o ně pečuje do 8–13 měsíců věku, pohlavní dospělosti dosahují ve dvou letech
- mohou žít až 15 let, průměrně se však dožívají jen 3,5 roku (vysoká mortalita mladých jedinců)

V minulosti vydry obývaly téměř celou Evropu a byly loveny pro kožešinu, maso a jako „škodná“. Vzácným a ohroženým druhem se vydra říční stala až v průběhu 20. století, a to v důsledku znečištění vodního prostředí (těžké kovy, DDT aj.), úbytku vhodných biotopů a přímého pronásledování. Ke konci minulého století tak zbývaly na území ČR už

Stopní dráha vydry s patrným otiskem ocasu (foto: J. Roleček)

Zima jí nebrání, aby si zaplavala (foto: M. Procházka)

jen tři malé izolované populace v jižních Čechách, Beskydech a v Polabí. Teprve koncem století se začaly v řadě evropských zemí vydry znovu šířit. ČR je dnes osídlena opět téměř celá.

Co ohrožuje vydry dnes?

- vydra je vrcholovým predátorem, jejím jediným nepřítelem je člověk
- automobilová doprava – mortalita na silnicích se v některých oblastech blíží natalitě
- přímé pronásledování (pasti, trávení) – konfliktní druh, problematický vztah s rybářskou veřejností, neboť působí škody na rybích obsádkách

Střety s vozidly jsou významným ohrožujícím faktorem (foto: V. Hlaváč)

Konflikt s rybáři se snaží mírnit zákon 115/2000 Sb., dle kterého jsou vypláceny kompenzace škod způsobených vydrou. Dále jsou pro ochranu důležitá opatření ke zprůchodňování liniových staveb v krajině, zejména budování vhodných mostů a propustků.

Norek americký (foto: Z. Vošlajer)

Vydří trus často obsahuje množství rybích šupin a kostí (foto: B. Zemanová)

Vědecké okénko:

Na našem pracovišti studujeme vydry pomocí neinvazivních genetických metod. Informace o nich tedy získáváme z DNA, kterou izolujeme z nalezeného trusu a vypadaných chlupů, tj. bez jakéhokoliv vyrušování studovaných jedinců. Využíváme také starší muzejní exponáty a materiál z uhynulých zvířat.

Odběr vydřího trusu pro analýzu DNA (foto: B. Hájek)

Kamzík horský tatranský (foto: J. Kormančík)

Podobně jsou studovány také populace endemického **kamzík horského tatranského** (*Rupicapra rupicapra tatrica*) na Slovensku, vzácní **tetřivci obecní** (*Tetrao tetrix*) v příhraničních horách ČR a velké šelmy v Beskydech. Výsledky našich studií přispívají k účinné ochraně a managementu populací ohrožených druhů (ochranářská genetika).

Co studujeme?

- Kolik vyder žije v různých biotopech? Identifikujeme jedince, jejich pohlaví a příbuznost.
- Je genetická variabilita našich populací dostatečná pro dlouhodobé přežívání druhu? Zkoumáme, jak se na ní podepsal výrazný pokles početnosti ve 20. století.
- Existuje u nás stále ještě několik izolovaných populací nebo spolu tyto již komunikují? Zjišťujeme, kudy se vydry na našem a přilehlých územích šíří a jaké prvky v krajině jsou pro ně migračními bariérami.

Rys ostrovid (foto: J. Červený)

V potravě převažují obvykle ryby (foto: P. Hájková)

Přítomnost vydry je možné zjistit dle zanechaných zbytků potravy, skluzů na březích a stop v bahně, písku či sněhu. Důležitým pobytovým znakem je trus, kterým vydra značí své území (obvykle na kameni či kopečku písku u vody, často pod mostem). Vydří trus má velice charakteristický vzhled a zápach, podobně však může vypadat trus **norka amerického** (*Neovison vison*). Tento nepůvodní druh, zavlečený ze severní Ameriky do Evropy kvůli kožešinovému chovu, se dnes vyskytuje prakticky na celém našem území. Využívá stejné prostředí jako vydra, je však mnohem menší, dosahuje hmotnosti do 2 kg.

Stopy vydry ve sněhu (foto: Z. Kadleciková)

Autoři textu: O. Růžičková, B. Zemanová, P. Hájková

Vydra říční (foto: M. Procházka)